

YrkesHögskolan

OMRÅDESANALYS 2026

Vatten och avlopp – VA

Myndigheten för yrkesHögskolan

Innehållsförteckning

Inledning	3
Innehåll	4
Yrkehögskolans utbildningsinriktningar	4
Avstämningar	4
Yrkehögskolans statistik	5
Myndighetens bedömning av hur utbildningsutbudet bör dimensioneras	5
Vatten och avlopp- VA	6
Utfall ansökningsomgång YH-program 2025	7
Resultat från genomförda utbildningar inom YH-program	8
Efterfrågan på kompetens på 3–5 års sikt	10
Regionalt utbud och regional efterfrågan	15
Myndighetens bedömning av hur utbildningsutbudet bör dimensioneras	18
Definitioner	19

Inledning

Den här områdesanalysen är ett analysunderlag som visar hur Myndigheten för yrkeshögskolan ser på utbildningarnas resultat, efterfrågan på kompetens samt myndighetens bedömning av hur utbildningsutbudet bör dimensioneras.

I områdesanalysen presenteras pågående och beviljade utbildningsplatser för yrkeshögskoleutbildning som omfattar minst 100 yrkeshögskolepoäng (YH-program) och för kort yrkeshögskoleutbildning (YH-kurser). För YH-program presenteras resultat per utbildningsinriktning samt arbetsmarknadens efterfrågan på kompetens. Områdesanalysen avslutas med myndighetens bedömning av hur utbildningsutbudet bör dimensioneras.

Bedömningen bygger på en avvägning av vad som är rimligt att bevilja utifrån en rad faktorer, där de tre främsta är:

- det ekonomiska utrymme som myndigheten beräknar ha för att bevilja statsbidrag och särskilda medel för programmen
- dimensionering av redan beviljade platser och pågående utbildningar
- efterfrågan på kompetens.

Det bör understrykas att bedömningen inte alltid motsvarar den faktiska efterfrågan på kompetens. För information om hur en ansökan prövas hänvisas till myndighetens bedömningshandbok som går att begära ut via myndighetens registratur. Myndigheten har begränsade medel och en mängd prioriteringar måste göras mellan samtliga utbildningsinriktningar. Det kan innebära att efterfrågan inte kan matchas med motsvarande antal utbildningsplatser. Andra faktorer kan också göra att det inte är rimligt att genomföra en ökning av en utbildningsinriktning.

Enligt förordningen (2011:1162) med instruktion för Myndigheten för yrkeshögskolan ska myndigheten analysera arbetsmarknadens behov av utbildningar inom yrkeshögskolan.

Målet med områdesanalysen är att bidra till ökad transparens och tydlighet. Analysen utgör ett stöd för myndighetens handläggare vid bedömning av ansökningar och kan även bidra till omvärldsanalys för andra intressenter.

Innehåll

Strukturen är densamma för samtliga områdesanalyser. Varje områdesanalys innehåller följande information:

- Utfall av årets ansökan och det nya utbildningsutbudet
- Resultat från genomförda utbildningar
- Beskrivning av efterfrågan på 3–5 års sikt
- Regionalt utbud och regional efterfrågan
- Myndighetens bedömning av hur utbildningsutbudet bör dimensioneras

Yrkeshögskolans utbildningsinriktningar

Det finns drygt 200 utbildningsinriktningar inom yrkeshögskolan. Till varje utbildningsinriktning hör en SUN-kod som myndigheten har tagit fram genom att utgå från Svensk utbildningsnomenklatur (SUN). All statistik som presenteras är uppbyggd efter detta system.

Varje utbildningsinriktning (SUN5) leder till en yrkesroll eller flera närliggande yrkesroller. Det finns också utbildningsinriktningar som kategoriseras som "övriga" utbildningsinriktningar. Dessa SUN-koder kan innehålla både specifika utbildningar för vilka det av någon anledning saknas en dedikerad inriktning, eller mer obestämbara utbildningar som inte passar in i några av de andra SUN-koderna.

Antalet utbildningsinriktningar kan förändras över tid. Myndigheten kan ta bort eller lägga till SUN-koder beroende på arbetsmarknadens utveckling.

Avstämningar

Vid framtagandet av denna områdesanalys har avstämningar skett med berörda branscher eller andra relevanta aktörer som kan ge en samlad bild av efterfrågan på kompetens på nationell och regional nivå, när det har varit möjligt.

Yrkeshögskolans statistik

Det finns mycket statistik om yrkeshögskolan och för den som vill veta mer hänvisas till myh.se och scb.se.

Här presenteras endast en begränsad del och det statistiska underlaget som tas upp är

- statistik över pågående och beviljade utbildningsplatser per utbildningsinriktning
- examensgrad från avslutade utbildningar per utbildningsinriktning
- andel i arbete från avslutade utbildningar per utbildningsinriktning
- arbetets överensstämmelse med utbildningen per utbildningsinriktning
- outnyttjade platser per utbildningsinriktning.

Statistik över pågående och beviljade utbildningsplatser utgör en grund för dimensionering av nya utbildningsplatser. Särskilt relevant att visa är statistik över platser per slutår, för att illustrera vilket utflöde av kompetens som utbildningarna kan bidra med per år om alla beviljade platser utnyttjas.

Statistiken visar också var i landet de beviljade utbildningarna finns. Utbildningar inom yrkeshögskolan ska ha en utifrån arbetslivets behov lämplig regional eller nationell placering varpå den regionala efterfrågan är en viktig aspekt när nya platser beviljas.

Examensgrad, andel i arbete, arbetets överensstämmelse med utbildningen samt outnyttjade platser är alla olika sätt att mäta utbildningarnas resultat per utbildningsinriktning.

Myndighetens bedömning av hur utbildningsutbudet bör dimensioneras

Områdesanalysen avslutas med myndighetens bedömning av hur utbildningsutbudet bör dimensioneras utifrån en samlad analys av arbetsmarknadens behov. Bedömningarna baseras på de underlag och förutsättningar som är kända vid tidpunkten för analysens framtagande. Dessa bedömningar kan dock komma att revideras till följd av förändrade omvärldsfaktorer, myndighetens tillgängliga medel eller inkomna ansökningar.

Vatten och avlopp – VA

Denna områdesanalys omfattar de utbildningsinriktningar inom yrkeshögskolan som bidrar till kompetensförsörjning inom VA-branschen.

VA-projektör	SUN-KOD 582gf
Vatten- och miljöteknik	SUN-KOD 582gg
Rörnätstekniker	SUN-KOD 582gh

Utfall ansökningsomgång YH-program 2025

Inkomna och beviljade ansökningar

Utbildningsinriktningar	Ansökningar	Beviljade ansökningar
VA-projektör	12	6
Vatten- och miljöteknik	7	3
Rörnätstekniker	2	2

Källa: MYH.

Pågående och beslutade platser per utbildningsinriktning och slutår.

Utbildningsinriktningar	2026	2027	2028	2029	2030
VA-projektör	230	230	290	200	130
Vatten- och miljöteknik	178	180	198	80	58
Rörnätstekniker	60	80	60	40	20

Färgmarkeringen visar vilka år som kommande beslut kan påverka.

Källa: MYH.

Platser som beviljas efter ansökningsomgång 2026 påverkar i huvudsak slutåret 2029 och framåt för utbildningsinriktningar där utbildningarna omfattar 400 yrkeshögskolepoäng eller mer. Utbildningarna inom utbildningsinriktningen rörnätstekniker omfattar dock mellan 300 och 400 yrkeshögskolepoäng och platser som beviljas efter ansökningsomgång 2026 påverkar därmed även slutår 2028. Nya platser kan fyllas på vid varje ansökningsomgång och på så vis byggs utflödet på framåt. Antal platser innebär tillgängliga utbildningsplatser och det är inte säkert att det motsvarar antal personer som examineras.

Resultat från genomförda utbildningar inom YH-program

Examensgraden de tre senaste slutåren.

Utbildningsinriktningar	2022	2023	2024
VA-projektör	69 %	55 %	67 %
Vatten- och miljöteknik	65 %	70 %	60 %
Rörnätstekniker	55 %	39 %	39 %
Totalt för yrkeshögskolan	68 %	68 %	69 %

Källa: SCB.

Andel i arbete och arbetets överensstämmelse med utbildningen året efter examen (avser examinerade 2024).

		Överensstämmelse arbete – utbildning		
Utbildningsinriktningar	Andel i arbete, procent	Helt/till största delen, procent	Till viss del, procent	Inte alls, procent
Vatten- och miljöteknik	91 ± 8	54 ± 14	18 ± 10	27 ± 13
Totalt för yrkeshögskolan	81 ± 1	58 ± 1	25 ± 1	17 ± 1

Felmarginal angiven med 95 procents konfidensintervall.

Källa: SCB.

Andel i arbete och arbetets överensstämmelse med utbildningen året efter examen (avser examinerade 2022–2024 sammanräknat).

		Överensstämmelse arbete – utbildning		
Utbildningsinriktningar	Andel i arbete, procent	Helt/till största delen, procent	Till viss del, procent	Inte alls, procent
VA-projektör	90 ± 6	63 ± 11	23 ± 10	14 ± 8

Vatten- och miljöteknik	86 ± 6	60 ± 9	24 ± 7	15 ± 7
Totalt för yrkeshögskolan	85 ± 0	62 ± 0	25 ± 0	13 ± 0

Felmarginal angiven med 95 procents konfidensintervall.

Källa: MYH.

Andel outnyttjade platser per startår.

Utbildningsinriktningar	2023	2024	2025
VA-projektör	17 %	17 %	10 %
Vatten- och miljöteknik	28 %	15 %	0 %
Rörnätstekniker	41 %	43 %	17 %
Totalt för yrkeshögskolan	11 %	10 %	10 %

Källa: MYH.

Sammanfattande reflektion över resultat från genomförda utbildningar

Resultaten visar att examensgraden för dessa utbildningsinriktningar under de senaste åren generellt har varit lägre än genomsnittet för yrkeshögskolan totalt. Lägst examensgrad återfinns inom utbildningsinriktningen rörnätstekniker. När det gäller andel i arbete tyder resultaten på att utbildningarna i mycket hög grad leder till jobb, även om överensstämmelsen för vatten- och miljöteknik det senaste året är sämre än genomsnittet för yrkeshögskolan totalt. Vad gäller nyttjandet av beviljade studerandeplatser utmärker sig rörnätstekniker med en relativt hög andel outnyttjade platser, även om resultaten har förbättrats avsevärt det senaste året. Även för vatten- och miljöteknik har det skett en positiv utveckling i nyttjandet av utbildningsplatser under de senaste åren.

Sammanfattningsvis visar resultaten att kompetensförsörjningen från yrkeshögskolan kan bli bättre. En viktig förutsättning för att förbättra kompetensförsörjningen via yrkeshögskolan är att utbildningsanordnare och arbetsliv gemensamt arbetar för att öka examensgraden, för att därigenom säkerställa ett större faktiskt utflöde av examinerade. Det är även angeläget att beviljade platser nyttjas. Myndigheten uppmanar därför anordnare att bara söka så många platser per utbildning som man bedömer kommer att kunna fyllas med studerande. Detta då det råder hård konkurrens om de medel som myndigheten har att fördela och fler utbildningar kan beviljas i stället för att platser ska stå outnyttjade.

Efterfrågan på kompetens på 3–5 års sikt

Tillgången till rent dricksvatten är en grundläggande förutsättning för ett fungerande samhälle, både som livsmedel och för industrins verksamhet. För att säkerställa dricksvattenförsörjningen krävs tillgång till rätt kompetens. I branschorganisationen Svenskt Vattens rapport *Investeringsbehov och framtida kostnader för kommunalt vatten och avlopp* från 2023 konstateras att endast omkring en tredjedel av kommunerna uppger att de har tillräcklig kompetens och kapacitet för att upprätthålla en stark beställarroll. Bristande kompetens riskerar därmed att försvåra genomförandet av nödvändiga investeringar.

När det gäller infrastrukturen för vatten och avlopp finns enligt Svenskt Vatten stora investeringsbehov i hela landet, vilket lyfts i rapporten *Investeringsbehov och framtida kostnader för kommunalt vatten och avlopp* från 2023. Behoven avser såväl nybyggnation som utbyte av befintlig infrastruktur. I rapporten konstateras också att sedan 2020 har dessutom ett flertal vattenrelaterade direktiv omarbetats av EU, vilket innebär ökade lagkrav vad gäller produktion, rening och distribution inom såväl vattenverk som avloppsreningsverk. Underhållet av VA-ledningsnäten har varit eftersatt under lång tid, och i rapporten konstateras att det finns en årligen återkommande underinvestering på ungefär 10 miljarder kronor och en växande investeringskuld inom Sveriges infrastruktur för dricksvatten och avlopp.

I Svenskt Vattens rapport *Omvärldsutblick mot 2035* (2024) lyfts flera faktorer som bedöms påverka VA-branschen på längre sikt. Bland dessa framhålls digitalisering och utvecklingen inom AI, liksom klimatförändringar som väntas medföra ökade krav på klimatskydd för byggnader och samhällen. Rapporten pekar även på ett tilltagande fokus på beredskap samt ett växande behov av att stärka resiliens och robusthet kopplat till samhällsviktig infrastruktur. Här betonas även framtida utmaningar för branschens kompetensförsörjning, bland annat i form av ökade kompetenskrav i kombination med en utmanande demografisk utveckling. Att digitaliseringen av vattenproduktionen öppnar upp för fler sårbarheter bekräftas i rapporten *Förstudie om cybersäkerhet i dricksvattenverk* från 2024. Studien har genomförts inom ramen för Nationellt centrum för säkerhet i styrsystem för samhällsviktig verksamhet (NCS3). NCS3 är ett samarbete mellan Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (numera Myndigheten för civilt försvar) och Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) med syfte att stärka säkerheten hos de system som ingår i samhällskritisk infrastruktur. I studien betonas att digitaliseringen av vattenproduktionen innebär att branschens behov av kompetens inom IT-området ökar, exempelvis vad gäller OT-säkerhet.

Under 2024 har Svenskt Vatten, i samarbete med Sweco, tagit fram två rapporter om kompetensförsörjningen inom VA-branschen: *VA-organisationernas kompetensbehov, resultat från en enkätundersökning till Svenskt Vattens medlemmar* samt *VA-organisationernas kompetensbehov del 2, en jämförande registerstudie om kompetensförsörjning*. Den första rapporten bygger på en enkätundersökning bland VA-organisationer och belyser upplevda kompetensbehov och rekryteringsutmaningar, medan den andra är en registerstudie baserad på SCB-data som analyserar utbildningsflöden, arbetskraftens sammansättning och framtida tillgång till kompetens.

Sammantaget visar rapporterna att VA-branschen står inför betydande utmaningar i kompetensförsörjningen, både på kort och lite längre sikt. I enkätstudien framkommer att VA-organisationerna bedömer att personalstyrkan redan i dag skulle behöva vara större för att klara uppdraget och att behoven ökar ytterligare de kommande åren, samtidigt som rekryteringssvårigheterna är omfattande. Bemanningen skulle i dagsläget behöva vara 10 procent större, och på tre års sikt skulle man behöva vara 19 procent fler än idag för att klara av sitt uppdrag. Det framgår att kompetensbrist och konkurrens om kvalificerade sökande är en betydande utmaning för VA-branschens aktörer. Kompetensbristen är bred men särskilt påtaglig inom bland annat yrkesrollerna VA-projektör och VA-ingenjör, där yrkeshögskolan utgör en viktig utbildningsväg. Registerstudien visar samtidigt att pensionsavgångarna är omfattande och att tillflödet av nyutbildad arbetskraft med tydlig VA-inriktning är begränsat. En betydande andel studerande från både högskoleutbildningar och andra närliggande utbildningsvägar etablerar sig dessutom i andra branscher, vilket minskar nettotillskottet till VA-sektorn. Sammantaget innebär detta en risk för att planerade och nödvändiga VA-investeringar fördröjs eller inte kan genomföras i den omfattning som krävs. Enligt slutsatserna i enkätstudien bedöms det osannolikt att VA-organisationerna kommer att lyckas rekrytera all personal de önskar. En av slutsatserna i enkätstudien är därför att effektiviseringar, såsom digitalisering och effektivare arbetsprocesser, behöver vara en del av lösningen.

Även Svenskt Vattens rapport *Syntesrapport för VASS-undersökning 2025 inom kompetensförsörjning* från 2026 pekar på utmaningar med branschens kompetensförsörjning men kanske främst i termer av utmaningar för branschen att rekrytera rätt kompetenser. Rapportens resultat visar att nästan 40 procent av de svarande VA-organisationerna har ökat sin personalstyrka det senaste året. Trots det uppger närmare en tredjedel av organisationerna att projekt har skjutits upp på grund av kompetensbrist.

I myndighetens dialog med branschkontakter framkommer dessutom att moderniseringen av åldrande anläggningar kräver ny kompetens. De stora investeringsbehoven förutsätter tillgång till rätt kompetens för att kunna genomföras. Verksamheten står samtidigt inför en förskjutning från en drifts- till en utvecklingsorienterad struktur, vilket ställer krav på andra kompetenser än tidigare. I större utsträckning än tidigare efterfrågas därför projektörer, projektledare och strateger, i förhållande till tekniker. Liksom inom många andra branscher finns även ett ökat behov av digital kompetens och AI-kunskap. Detta leder till konkurrens om nödvändig kompetens, vilket utgör en utmaning för kompetensförsörjningen.

En del av den kompetens som krävs inom VA-området kan tillgodoses genom yrkeshögskoleutbildningar. I dag finns VA-projektör, rörnätstekniker och utbildningar inom vatten- och miljöteknik som alla är kopplade till VA-området. När det gäller grönområden och liknande funktioner som kan hantera vatten från nederbörd så finns det även utbildningar inom trädgårdsanläggning som är relevanta. Sobona, som är de kommunala företagens arbetsgivarorganisation, har i samarbete med bland andra Svenskt Vatten, tagit fram nationella yrkesprofiler för yrken inom vatten- och avloppsbranschen. Alla kvalifikationer inom VA är nu nivåplacerade i SeQf. Yrkeshögskolans utbildningar ligger på SeQF-nivå fem.

VA-projektör

Utbildningarna inom denna utbildningsinriktning kan leda till yrkesroller som abonnentingenjör inom vatten och avlopp, VA-ingenjör eller VA-projektör. Dessa yrkesroller ingår i yrkesgruppen 3112 – ingenjörer och tekniker inom bygg och anläggning.

Rekryteringen av VA-projektörer utgör en särskild utmaning för VA-branschen. Enligt Svenskt Vattens rapport *VA-organisationernas kompetensbehov, resultat från en enkätundersökning till Svenskt Vattens medlemmar från 2024*, är VA-projektör en av de yrkesroller som är svårast att rekrytera. Enkätsvaren visar dessutom att antalet VA-projektörer redan i dag bedöms behöva vara cirka 43 procent fler än nuvarande nivå för att klara verksamhetens uppdrag, och att behovet på tre års sikt ökar till omkring 63 procent fler än i dag. Samtidigt är ingenjörer och projektörer som yrkesgrupper relativt små i volym jämfört med flera andra yrkesroller inom branschen.

Enligt Arbetsförmedlingens yrkesbarometer från juni 2026 är det medelstora möjligheter till arbete i nuläget för yrkesgruppen ingenjörer och tekniker inom bygg och anläggning sammantaget. Efterfrågan förväntas öka på fem års sikt. Bedömningen i yrkesbarometern kan förändras över tid. De uppgifter som anges i denna områdesanalys baseras på vad som gällde vid tiden strax innan publiceringen av områdesanalysen. Arbetsförmedlingens bild av efterfrågan bekräftas delvis av SCB:s rapport *Trender och prognoser 2023* som beskriver att pensionsavgångarna bland gymnasieingenjörer och YH-tekniker sammantaget väntas bli större än genomsnittet på hela arbetsmarknaden fram till 2040. SCB menar dock att till 2040 bedöms arbetsmarknadsläget sammantaget ändå bli relativt balanserat vad gäller tillgång och efterfrågan för utbildningsgruppen YH-tekniker och gymnasieingenjörer sammantaget, eftersom en del av dagens yrkesverksamma gymnasieingenjörer väntas ersättas av högskoleutbildade när de går i pension. Här bör dock förtydligas att gruppen YH-tekniker och gymnasieingenjörer är bred och att situationen för enskilda inriktningar därför kan se annorlunda ut.

Andra utbildningsvägar finns till exempel via högskolans civilingenjörsutbildningar inom väg och vatten. Det finns även andra högskoleutbildningar med inriktning vatten, exempelvis VA- och kretsloppstekniker. Dessa utbildningar är i regel bredare och leder generellt till andra yrkesroller än yrkeshögskolans utbildningar som har större praktiska inslag. Förberedande utbildning finns till exempel inom gymnasieprogrammet industriteknik, där saknas dock inriktning specifikt mot VA. Enligt slutsatserna i rapporten *VA-organisationernas kompetensbehov, resultat från en enkätundersökning till Svenskt Vattens medlemmar från 2024* finns det en otydlighet i begrepp och användning av yrkesbenämningar som komplicerar frågan om alternativa utbildningsvägar. I rapporten *VA-organisationernas kompetensbehov del 2, en jämförande registerstudie om kompetensförsörjning från 2024* konstateras även att antalet nybörjare på utbildningar med koppling till VA inom högskolan inte har ökat under senare år och i princip varit stabilt sedan år 2010. VA-branschen konstateras därmed inte kunna vänta sig ett dramatiskt tillskott i kompetens från högskolan de kommande åren.

Vatten- och miljöteknik

Utbildningarna inom denna utbildningsinriktning kan till exempel leda till yrkesrollerna vatten- och miljötekniker samt drifttekniker vid vattenverk eller reningsverk. Dessa yrkesroller ingår i yrkesgruppen 8191 – drifttekniker vid värme- och vattenverk. Enligt Arbetsförmedlingens

yrkesbarometer från juni 2026 är det i nuläget stora möjligheter till arbete för denna yrkesgrupp. Efterfrågan förväntas öka på fem års sikt.

Precis som när det gäller VA-projektörer finns det begränsat med konkreta alternativa utbildningsvägar till dessa yrkesroller. Högskoleutbildningar med inriktning vatten är i regel bredare och leder till andra yrkesroller än yrkeshögskolans utbildningar som har större praktiska inslag, samtidigt som gymnasieskolan saknar inriktning specifikt mot VA. Enligt SCB:s yrkesstatistik för 2024 består yrkesgrupp 8191 – drifttekniker vid värme- och vattenverk av 10 910 personer varav 22 procent har en eftergymnasial utbildning kortare än tre år, vilket inkluderar YH-utbildning. Denna andel har varit förhållandevis stabil de senaste tillgängliga åren. Endast 7 procent av de anställda i denna yrkesgrupp har en eftergymnasial utbildning längre än tre år medan drygt 70 procent saknar eftergymnasial utbildning.

Drifttekniker beskrivs i rapporten *VA-organisationernas kompetensbehov, resultat från en enkätundersökning till Svenskt Vattens medlemmar* från 2024 som den mest kritiska yrkesrollen för verksamheten. Samtidigt konstateras att det inte tycks vara lika svårt att rekrytera drifttekniker som flertalet andra yrkesroller inom branschen. Men ändå uppger över 50 procent av de svarande att det är svårt eller mycket svårt att rekrytera drifttekniker.

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) genomförde under våren 2025 en enkätundersökning om rekryteringsläget i kommunerna för bland annat yrkesrollen drifttekniker på vattenreningsverk. Resultaten visar att knappt hälften av de svarande kommunerna hade sökt drifttekniker under de senaste 12 månaderna innan undersökningen genomfördes. Av dessa uppgav 31 procent att de hade upplevt en brist på sökande.

Rörnätstekniker

Utbildningarna inom denna utbildningsinriktning kan till exempel leda till yrkesrollerna rörinspektör, arbetsledare rörnät VA, rörnätstekniker VA, eller drifttekniker ledningsnät VA. Yrkesrollerna rörnätstekniker och drifttekniker ledningsnät VA ingår i yrkesgruppen 7114 – anläggningsarbetare. Enligt Arbetsförmedlingens yrkesbarometer från juni 2026 är det i nuläget stora möjligheter till arbete för denna yrkesgrupp. Efterfrågan förväntas öka på fem års sikt. Övriga yrkesroller kan ingå i yrkesgruppen 3112 – ingenjörer och tekniker inom bygg och anläggning. Enligt Arbetsförmedlingens yrkesbarometer från juni 2026 är det i nuläget medelstora möjligheter till arbete för denna yrkesgrupp. Efterfrågan förväntas öka på fem års sikt. Precis som när det gäller utbildningsinriktningarna ovan finns det begränsat med konkreta alternativa utbildningsvägar till dessa yrkesroller

Rörnätstekniker är den största yrkeskategorin inom VA-organisationerna och bedöms samtidigt vara en av de mest kritiska för verksamhetens funktion. Enligt Svenskt Vattens rapport *VA-organisationernas kompetensbehov, resultat från en enkätundersökning till Svenskt Vattens medlemmar* från 2024 uppger över 60 procent av de svarande att det är svårt eller mycket svårt att rekrytera till denna yrkesroll. Rörnätstekniker utbildas inom yrkeshögskolan, där resultaten samtidigt visar på betydande utmaningar när det gäller examensgrad och platsutnyttjande. Mot denna bakgrund bedömer myndigheten att det är angeläget att kompetensförsörjningen för denna yrkesroll förbättras genom förbättrade utbildningsresultat.

YH-kurser

Yrkeshögskolans kurser kan vara ett bra verktyg för kompetensutveckling för redan yrkesverksamma.

Det har beviljats förhållandevis få platser inom yrkeshögskolans kurser för vissa av utbildningsinriktningarna i denna områdesanalys. De beviljade kurserna varierar mellan 25 och 60 yrkeshögskolepoäng. Det kan även finnas relevanta kurser inom utbildningsinriktningar som återfinns i andra områdesanalyser såsom exempelvis *Byggnation*, *Anläggning* och *Installation*.

Beviljade platser inom kurser per utbildningsinriktning och startår.

Utbildningsinriktningar	2025	2026	2027
VA-projektör		40	
Vatten- och miljöteknik	95	255	160
Rörsnätstekniker	15		30
Totalsumma	80	110	150

Färgmarkeringen visar vilka år som kommande beslut kan påverka.

Källa: MYH.

Det har sammantaget beviljats kurser inom följande teman:

- planering, dimensionering och hantering av skyfall och dagvatten
- processoptimering och drift av VA-anläggningar
- hantering och mätning inom pfas
- rörsnätinspektör
- spillvattenhantering
- VA-projektering

Enligt Svenskt Vattens rapport *VA-organisationernas kompetensbehov, resultat från en enkätundersökning till Svenskt Vattens medlemmar* från 2024 är det osannolikt att VA-organisationerna kommer att lyckas rekrytera all personal de önskar framöver. En av slutsatserna i rapporten är därför att effektiviseringar, såsom digitalisering och automatisering samt effektivare arbetsprocesser behöver vara en del av lösningen. Här nämns även behov av kompetenshöjning, vilket talar för ett behov av kurser för yrkesverksamma.

I myndighetens dialog med branschaktörer framkommer att YH-kurser är ett viktigt verktyg för kompetensutveckling och att tidigare beviljat kursutbud har relevant innehåll för verksamheterna. Därutöver framförs särskilt behov av kompetensutveckling inom digitalisering, AI, cybersäkerhet samt säkerhet och beredskap inom VA.

Regionalt utbud och regional efterfrågan

Nedan presenteras regionalt utbud inom YH-program och regional efterfrågan av kompetensbehov per utbildningsinriktning.

Varje utbildningsinriktning presenteras i ett avsnitt som inleds med en tabell över det regionala platsutbudet. Därefter följer en sammanfattning av regionernas bedömning av kompetensbehov i den egna regionen. Därutöver kan eventuellt även annan information om regionala behov anges.

Myndigheten samlar årligen in information om regionernas kompetensbehov genom formulär som skickas till regionalt utvecklingsansvariga (RUA). Regionernas bedömningar avser behov på 3–5 års sikt. Att en region inte svarar behöver inte betyda att det saknas efterfrågan på kompetens inom en utbildningsinriktning.

VA-projektör

Utbildningar till VA-projektör. Antal platser per region/län och slutår.

Platser med slutår per län	2026	2027	2028	2029	2030
Jönköping	20	20	20	20	20
Gävleborg, Jämtland, Västerbotten och Västernorrland*	20	20	20	20	20
Västra Götaland och Örebro*	20	20	20		
Blekinge, Kalmar och Södermanland*			35	35	
Skåne	35	35	35		
Stockholm	105	105	105	70	35
Västra Götaland	30	30	55	55	55

Färgmarkeringen visar vilka år som kommande beslut kan påverka.

*Flera orter har uppgetts i ansökan. Det är inte säkert att utbildning kommer att genomföras på samtliga av dessa orter.

Källa: MYH.

Hela åtta regioner, med spridning över landet, bedömer att det inom en tre- till femårsperiod kommer att råda brist på VA-projektörer. Dessa är Region Västernorrland, Region Gävleborg, Region Uppsala, Region Örebro län, Region Jönköpings län, Region Kronoberg, Region Blekinge och Region Skåne. Region Västmanland bedömer att det kommer att råda balans mellan utbud och efterfrågan för VA-projektörer.

Vatten- och miljöteknik

Utbildningar inom vatten- och miljöteknik. Antal platser per region/län och slutår.

Platser med slutår per län	2026	2027	2028	2029	2030
Dalarna	18		18		18
Jönköping		20	20	20	
Jämtland, Västerbotten och Västernorrland*	20	20	20		
Skåne och Västra Götaland*			20	20	20
Skåne	20	20	20	20	
Stockholm	55	55	55		
Västerbotten	25	25	25		
Västra Götaland	20	20	20	20	20
Örebro	20	20			

Färgmarkeringen visar vilka år som kommande beslut kan påverka.

*Flera orter har uppgetts i ansökan. Det är inte säkert att utbildning kommer att genomföras på samtliga av dessa orter.

Källa: MYH.

Fyra regioner, samtliga i södra Sverige, bedömer att det inom en tre- till femårsperiod kommer att råda brist på yrkesroller som utbildas inom utbildningsinriktningen vatten och miljöteknik. Dessa är Region Uppsala, Region Örebro län, Region Jönköpings län och Region Skåne. Även Region Dalarna betonar att kompetens inom vatten- och miljöteknik är kritiskt, men anser att behovet av kompetens är svårt att bedöma. Region Västernorrland nämner förhållandevis stora väntade pensionsavgångar.

Rörnätstekniker

Utbildningar till rörnätstekniker. Antal platser per region/län och slutår.

Platser med slutår per län	2026	2027	2028	2029	2030
Kalmar	20	20			
Stockholm	20				
Västra Götaland och Örebro*		40			
Kalmar, Skåne, Stockholm och Västra Götaland*		20	20	20	
Jämtland, Västerbotten och Västernorrland*	20	20			
Stockholm, Uppsala, Värmland och Östergötland*			20	20	20

Färgmarkeringen visar vilka år som kommande beslut kan påverka.

*Flera orter har uppgetts i ansökan. Det är inte säkert att utbildning kommer att genomföras på samtliga av dessa orter.

Källa: MYH.

Här bedömer fyra län, samtliga i södra Sverige, att det inom en tre- till femårsperiod kommer att råda brist på rörnätstekniker. Dessa är Region Örebro län, Västra Götalandsregionen, Region Jönköpings län och Region Skåne. Region Västernorrland nämner förhållandevis stora väntade pensionsavgångar.

Regionernas övergripande kompetensbehov inom VA

Regionernas svar pekar sammantaget på ett ökat behov av kompetens inom VA-området, kopplat till såväl drift och underhåll som investeringar och nybyggnation. Flera regioner lyfter en växande underhållsskuld i VA-systemen, vilket bidrar till ökad efterfrågan på kompetens. Krav på klimatanpassning, beredskap och robusthet förstärker efterfrågan ytterligare. Samtidigt pekar svaren på ökade kompetenskrav kopplat till alltmer tekniskt komplexa system. Därtill nämns kommande pensionsavgångar som en faktor som kan förstärka efterfrågan ytterligare.

Avslutande kommentar

Ovanstående platsöversikt visar att det finns en spridning av utbildningsplatser över landet. Spridningen återspeglar att det finns arbetstillfällen och behov av kompetens över hela landet, vilket bekräftas av SCB:s yrkesstatistik för 2024. Yrkesstatistiken visar att flest anställda inom yrkesgruppen 8191 – drifttekniker vid värme- och vattenverk visserligen finns i storstadslänen, men att det samtidigt finns en bred nationell spridning med betydande volymer i många län. Enligt Svenskt Vattens rapport *VA-organisationernas kompetensbehov, resultat från en*

enkätundersökning till Svenskt Vattens medlemmar från 2024 är geografiskt läge en faktor som kan försvåra rekrytering, särskilt i landsbygdskommuner och mindre städer där andelen högskoleutbildade är låg och pendlingsmöjligheterna begränsade.

Svenskt Vatten lyfter i rapporten *Investeringsbehov och framtida kostnader för kommunalt vatten och avlopp* från 2023 att investeringsbehoven är stora i alla kommuner, men att förutsättningarna ser mycket olika ut beroende på kommunernas storlek, ekonomi, tillväxt, geografiska förutsättningar och tillgång till kompetens. I mindre glesbygdskommuner är en utmaning att det ofta är mycket VA-struktur per invånare vilket gör investeringar i underhåll kostsamma för de betalande användarna. I tillväxtregioner behöver VA-systemen anpassas till en växande stad vilket bland annat kräver kompetens inom utredning och projektgenomförande. Myndigheten noterar även att omfattande industrisatsningar kan innebära stora utmaningar för samhällsbyggnad och infrastruktur, inte minst vad gäller vatten- och avloppssystem. När regioner växer med fler invånare och arbetsplatser krävs stora satsningar för att klara VA-försörjningen. Dessutom kräver industrin i sig enorma mängder vatten. Den gröna omställningen inom industrin utgör alltså en utmaning för en fungerande infrastruktur i Norrbotten och Västerbotten.

Myndighetens bedömning av hur utbildningsutbudet bör dimensioneras

VA-projektör

Utförelsen, eller platser med slutår, har ökat kraftigt för denna utbildningsinriktning i och med de senaste årens beviljanden. Myndigheten bedömer att utförelsen bör bevaras på den högre nivån eller möjligen öka ytterligare något för att svara mot branschens kompetensbehov.

Vatten och miljöteknik

Utförelsen har ökat markant för denna utbildningsinriktning, i och med de senaste årens beviljanden. Myndigheten bedömer att utförelsen i stort bör bevaras på den högre nivån för att svara mot branschens kompetensbehov.

Rörnätstekniker

Myndigheten bedömer att det finns ett stort behov av denna kompetens på arbetsmarknaden. Men utbildningsresultaten är problematiska. Myndigheten bedömer därför att med dessa utmaningar i resultaten kan kompetensförsörjningen förbättras genom förbättrade resultat snarare än genom beviljande av ytterligare nya utbildningsplatser inom YH-program. Myndigheten bedömer därför att utförelsen i stort bör bevaras, för att på sikt eventuellt kunna öka.

Definitioner

Andel i arbete	<p>De examinerades sysselsättning följs upp årligen via en enkät. Det huvudsakliga syftet är att ta reda på hur stor andel av de examinerade som har ett arbete året efter examen och hur väl arbetet överensstämmer med utbildningen.</p> <p>Andel i arbete avser examinerade som har uppgett att de har arbete året efter sin examen. Studerande på utbildningar som inte ger examen eller som inte har tagit examen ingår inte i undersökningen.</p>
Arbetets överensstämmelse med utbildningen	<p>Arbetets överensstämmelse med utbildningen, för examinerade som uppgett att de har ett arbete året efter sin examen, mäter hur väl arbetet överensstämmer med utbildningen enligt tre indelningar: helt eller till största delen, till viss del eller inte alls.</p> <p>Studerande på utbildningar som inte ger examen eller som inte har tagit examen ingår inte i undersökningen.</p>
Examensgrad	<p>Statistiska centralbyrån (SCB) är ansvarig för officiell statistik om yrkeshögskolan. Den officiella statistiken innehåller bland annat statistik om examinerade och examensgrad.</p> <p>Examensgrad beräknas som andel examinerade av antagna som bedrivit studier på utbildningar som ger examen.</p> <p>Examinerade avser antagna som har uppfyllt alla villkor för examen. Examinerade hänförs till det slutår som en utbildningsomgång har.</p> <p>För examinerade finns en eftersläpning i statistiken på grund av sena kompletteringar. Uppgifter för det senaste referensåret redovisas därför i november.</p>
Konfidensintervall	<p>Eftersom svarsbortfall förekommer är statistiken behäftad med viss osäkerhet. De redovisade procenttalen är därför skattningar med ett 95-procentigt konfidensintervall, vilket innebär att det sanna värdet ligger inom ett visst intervall med 95 procents säkerhet. Intervallet skrivs ut bredvid punktskattningen (andelen) med symbolen \pm, till exempel 90 ± 2. Det betyder att det sanna värdet, med 95 procents säkerhet ligger mellan 88 och 92 procent (SCB).</p>
Utnyttjade platser	<p>Utnyttjade platser avser summan av inställda platser och outnyttjade platser tre veckor efter start på varje enskild utbildningsomgång.</p>
SUN-inriktningar	<p>Svensk Utbildningsnomenklatur (SUN) är en klassificering av utbildningar som SCB ansvarar för. Den är en standard för klassificering av enskilda utbildningar samtidigt som den utgör ett system för aggregering av utbildningar till större grupper. Varje utbildning grupperas efter SUN-inriktning. Den mest aggregerade nivån är en position (en siffra). Den mest detaljerade nivån är fyra positioner (tre siffror och en bokstav).</p> <p>Myndigheten för yrkeshögskolan behöver dock kunna gruppera utbildningarna efter en mer detaljerad indelning än den officiella. Därför har myndigheten gjort en egen utvidgning av SUN genom att skapa en femte position bestående av ytterligare en bokstav. Syftet med den lokala utvidgningen är att komma närmare yrken och yrkesroller.</p>

Rätt kompetens i rätt tid.

Myndigheten för yrkeshögskolan

Myndigheten för yrkeshögskolan

Box 145

721 05 Västerås

www.myh.se